

Orimattilan kaupungin metsästrategia

HyvVal 15.02.2023 § 19
420/00.01.02/2022

Valmistelu ja lisätiedot vs. hyvinvointijohtaja Petra Nevalainen,
petra.nevalainen@orimattila.fi

Kaupunkikehitys- ja tekninen valiokunta 13.12.2022 § 179
20/00.01.02/2022

Valmistelu ja lisätiedot suunnittelu- ja vihertyönasiantuntija Mari Kauppinen,
p.044 781 3964, mari.kauppinen@orimattila.fi

Kaupunkikehitys- ja tekninen toimiala on valmistellut loppuvuoden 2022 aikana Orimattilan kaupungin metsiä koskevaa metsästrategiaa (Liite Orimattilan kaupungin metsästrategialuonnos). Työ on toteutettu Orimattilan kaupungin, Ramboll Finland Oy:n ja Metsänhoitoyhdistys Uusimaan yhteistyönä.

Liite nro 4 Orimattilan kaupungin metsästrategialuonnos

Metsästrategian laadinta oli asetettu kaupunkikehitys- ja tekniselle valiokunnalle valtuustotason tavoitteeksi vuodelle 2022. Kaupungilla ei ole aiemmin ollut vastaavaa metsänhoidon periaatteita määrittelevää strategisen tason suunnitelmaa.

Strategiatyö kohdistui Orimattilan kaupungin omistamiin metsäalueisiin, jotka ovat olleet mukana MHY Uusimaan vuonna 2019 laati-massa metsäsuunnitelmassa. Metsiä on hoidettu metsäsuunnitelman tavoitteiden mukaisesti; tavoitteena ovat olleet kestävä puun-tuotanto ja tasaiset hakkuutulot. Orimattilan metsien hoito on ollut metsätaloutta painottaen pitkäjänteistä ja suunnitelmallista.

Orimattilan kaupunki omistaa metsää noin 470 ha. Metsät sijoittuvat eri puolille kaupunkia. Pääosa metsistä, noin 287 hehtaaria, sijaitsee Orimattilan keskustaajaman lähialueilla. Kaupungin metsistä 55 % sijaitsee alle 300 metrin etäisyydellä taaja-asutuksesta. Kaupunkimetsille tyypillisesti keskustaajaman metsät sijaitsevat pirstaleisesti kaupunkirakenteen lomassa ja yksittäiset metsäpalstat ovat asuinalueiden tuntumassa varsin pieniä ja pai-koin muodoltaan suikalemaisia.

Orimattilan metsät ovat tällä hetkellä pääosin tasaikäisrakenteisia. Varttuneita tai metsätaloudellisesti uudistuskypsiä metsiä on metsäaineiston perusteella noin 60 % metsistä. Metsätalouden näkökulmasta metsät lähestyvät kehitysastetta, jossa metsänuudistaminen on metsätalouden näkökulmasta

kannattavampaa kuin puuston edelleen kasvattaminen. Toisaalta metsien virkistyskäytön näkökulmasta näiden kehitysvaiheiden metsät tarjoavat usein monen-laisia virkistysmahdollisuuksia ja luonnontuntua.

Metsästrategian laadinnan aikana selvitettiin Orimattilan asukkaiden näkemyksiä metsien käytöstä ja hoidosta metsäkyselyllä, asukastilaisuudessa sekä erillisellä opetuksen ja varhaiskasvatuksen henkilöstölle kohdistetulla kyselyllä. Asukkaiden vastauksissa tärkeimmiksi tavoitteiksi kaupungin metsien hoidossa nousivat luonnon monimuotoisuus sekä virkistyskäyttö. Opetuksen ja varhaiskasvatuksen kyselyssä opetuksen kannalta metsissä tärkeimpinä seikkoina pidettiin luonnon monimuotoisuutta, läheistä sijaintia sekä olemassa olevaa reitistöä. Varhaiskasvatuksen näkökulmasta tärkeimpiä piirteitä olivat, kuten edellä, sijainti ja luonnon monimuotoisuus, mutta myös metsän tarjoamat mahdollisuudet eri toimintoihin, kuten majojen rakentamiseen ja leikkiin. Kyselyissä saatujen vastausten perusteella, voidaan todeta, että kaupungin metsiä käytetään monipuolisesti ulkoiluun, virkistäytymiseen ja liikuntaan sekä leikkiin ja oppimiseen.

Metsästrategian laadinnassa Orimattilan kaupungin omistamien metsien piirteitä sekä metsänkäytön tavoitteita ja periaatteita on tunnistettu metsäanalyysin, vuorovaikutuksessa koottujen näkemysten sekä työn ohjausryhmätyöskentelyssä käydyn keskustelun avulla.

Metsästrategia tukee tahtotilaa kaupunkistrategialle ja kaupungin ilmasto-ohjelmalle. Metsästrategiassa tärkeitä yhtymäkohtia kaupunkistrategiaan ovat mm. hyvinvointi, asukkaiden osallistaminen sekä mm. ekologisesti kestäväällä tavalla tuotetut palvelut.

Orimattilan kaupungin metsästrategia on pidemmän aikavälin suunnitelma ja tahtotila, joka kertoo mihin suuntaan metsien kokonaisuutta ohjataan.

Metsävisio: Luovutaan metsien taloustavoitteista ja kehitetään metsiä virkistyskäyttöön. Hyvin hoidetut metsät lisäävät asuinalueiden arvoa ja kaupungin taajama-alueiden viihtyisyyttä, luonnon monimuotoisuutta ja hiilinieluja sekä toimivat suojametsinä.

Strategian tavoitteita ja painopisteitä ovat:

Virkistyskäyttö, leikki ja oppiminen

Orimattilan kaupungin omistamista metsistä suuri osa sijoittuu taajaa-asutuksen lähialueelle. Asutuksen läheisyydessä metsien virkistyskäyttö sekä metsäympäristön käyttö mm. leikin ja oppimisen paikkana on Orimattilan kaupungin metsissä merkittävää. Metsien merkitys ymmärretään osana maisemaa ja viihtyisää asuinympäristöä.

Luonnon monimuotoisuus

Strategiatyöhön liittyvässä kyselyssä luonnon monimuotoisuus oli kyselyyn vastanneilla selvästi tärkein kaupungin metsien hoitoon liittyvä tavoite. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja kehittäminen on strategian myötä keskeinen metsienhoitoa ohjaava periaate.

Metsien hiili

Metsät ovat merkittäviä ilmastomuutoksen hillinnässä sitoessaan ja varastoidessaan ilmakehän hiiltä kasvillisuuteen ja maaperään. Metsien hiilensidonta ja -varastointi sekä ilmastokestävyys otetaan huomioon metsiin liittyvissä toimenpiteissä.

Metsätalous

Metsiin liittyy taloudellisia mahdollisuuksia. Niiden kestävä hyödyntäminen edellyttää, että toimenpiteet yhteensovitetaan metsien muiden tavoitteiden kanssa.

Metsien luokittelu

Orimattilan kaupungin metsät luokiteltiin strategiatyössä valtakunnalliseen RAMS2020 - Viheralueiden kunnossapitoluokituksen mukaisesti. Metsäluokka määrittelee metsänkäytön tavoitteet ja metsien käsittelyn peruseriaatteen. Erilaisia metsäluokkia ovat arvometsä, lähimetsä, ulkoilumetsä, suojametsä ja talousmetsä.

Arvometsät

Arvometsiksi on luokiteltu metsäalueet, joihin on arvioitu liittyvän maisemaan, kulttuuriin, luonnon monimuotoisuuteen tai muuhun metsäalueen piirteeseen liittyviä erityisarvoja, joita halutaan vaalia ja kehittää. Arvometsiksi on luokiteltu noin 8 % kaupungin metsistä. Esimerkkejä ovat mm. Jymylinnaa ympäröivä metsäalue sekä Porvoonjoen varrella Kalmonkallion metsäalue. Arvometsiin ei liity taloudellisia tuotto-odotuksia

Lähimetsät

Lähimetsät ovat asuinalueiden välittömässä läheisyydessä sijaitsevia metsiä. Näiden metsien käyttö mm. oleskeluun, leikkiin, kauttakulkuun, ulkoiluun ja liikuntaan on päivittäistä. Lähimetsät ovat tärkeitä päiväkotien ja koulujen luontoleikin ja luontokasvatuksen sekä oppimisen kannalta. Lähimetsien osalta korostuu myös niiden merkitys asumisympäristön viihtyisyyteen ja turvallisuuteen.

Huomattava osa Orimattilan kaupungin metsistä on luokittelun mukaisesti asuinalueiden välittömässä läheisyydessä olevia lähimetsiä (lähes 20 %). Lähimetsän hoitoon sisältyy puuston elinvoimaisuutta, turvallisuutta ja uudistamista ylläpitävät hoitotyöt. Merkittäviä lähimetsäalueita löytyy esimerkiksi Koivulasta ja Rauhalasta sekä Pennalan alueelta. Lähimetsiin ei kohdisteta taloudellisia tuotto-odotuksia.

Ulkoilu- ja virkistysmetsät

Ulkoilu- ja virkistysmetsiksi luokitellaan asuinalueiden lähellä tai etäämmällä sijaitsevia metsiä, joita käytetään yleiseen

virikistäytymiseen, kuten ulkoiluun, retkeilyyn, liikuntaan ja keruutuotteiden keräämiseen.

Ulkoilu- ja virikistysmetsiksi on luokiteltu noin 30 % kaupungin omistamista metsäalueista. Ne sijoittuvat pääosin eri puolille keskustaajamaa lähimetsiä laajempina kokonaisuuksina. Keskeisiä ulkoilu- ja virikistysmetsiä ovat mm. Lintulan alueen metsät, Ämmäntöyräs sekä Tönnön ja Peltolan metsät.

Taajaman ulkopuolella sijaitseviin ulkoilu- ja virikistysmetsiin voi liittyä maltillisia taloudellisia tuotto-odotuksia.

Suojametsät

Suojametsät sijaitsevat esimerkiksi asuinalueiden ja erilaisten häiriötä aiheuttavien toimintojen välissä. Suojametsiä on luokittelun mukaan Orimattilassa noin 4 %. Suojametsiksi on luokiteltu muutamia metsäalueita keskustaajamassa mm. terveyskeskuksen ja Helsingintien välissä oleva metsäalue. Lisäksi suojametsiä on määritelty osayleiskaavojen perusteella Hennan ja Pennalan alueella.

Talousmetsät

Talousmetsät ovat metsätalouskäytössä olevia metsäalueita. Talousmetsät ovat myös virikistyskäytössä. Talousmetsiksi on luokiteltu noin 40 % kaikista Orimattilan kaupungin metsäalueista. Talousmetsät sijoittuvat haja-asutusalueille sekä taajamien reuna-alueille.

Tavoitteiden saavuttamisen edellytyksiä

Tällä hetkellä Orimattilan kaupungissa voimassa olevan metsäsuunnitelman (laadittu vuosille 2019-2028) mukainen hakkuupinta-ala on yhteensä noin 170 hehtaari ja tästä metsämaan uudistus-hakkuu-ala on noin 15 hehtaaria. Metsäsuunnitelmassa esitettyjen hakkuiden kantorahatuloksi on arvioitu noin 415 000 €.

Nyt laadittavassa metsästrategiassa ei ole selvitetty uusien tavoitteiden vaikutusta metsätuloihin tai metsänhoitotöiden kustannuksiin. Arvio kuitenkin on, että metsien hoito uusien tavoitteiden mukaisesti, niiden erityispiirteet huomioiden, lisää metsänhoidon kustannuksia erityisesti arvometsien ja lähimetsien osalta. Esimerkiksi lähimetsäalueiden hoidon kustannukset ovat normaaleja metsänhoidon kustannuksia korkeammat, koska työ edellyttää usein toistuvia pienimuotoisia toimenpiteitä ja mm. hakkuu- ja raivausjätteen keruuta kyseisten töiden jälkeen. Lisäksi asukasyhteistyö sekä työmaiden turvallisuuden varmistaminen lisäävät kustannuksia.

Metsästrategian toteuttaminen käytännössä edellyttää nykyisen metsäsuunnitelman uusimista vastaamaan strategian uusia tavoitteita ja edelleen kunnossapitoluokille soveltuvia toimenpiteitä. Metsäsuunnitelman päivittämisen myötä taloudelliset vaikutukset saadaan tarkemmin selville.

Metsästrategian luonnoksen laadinnassa on pyritty laajaa osallistamiseen. Vuorovaikutusta on toteutettu asukkaiden ja sidosryhmien kanssa asukastilaisuuden ja karttapalautekyselyiden kautta. Laajan osallistamisen merkitys strategiatyössä on tärkeää. Laaja osallistuminen luo sitoutumista sekä mahdollistaa yhteisen ymmärryksen muodostumista ja tällä tavoin edesauttaa strategian toteuttamista.

Esittelijä Kaupunkikehitysjohtaja Kari Setälä

Päätösehdotus

Kaupunkikehitys- ja tekninen valiokunta päättää:

Pyytää metsästrategialuonnoksesta lausunnot ympäristö-, sivistys- ja hyvinvointivaliokunnalta sekä aluekumppanuuspöydiltä, vanhus- ja vammaisneuvostolta ja muilta tarvittavilta tahoilta.

Asettaa metsästrategialuonnoksen yleisesti nähtäville kaupungin kotisivuille ajalle 16. - 29.1.2023.

Päätös Valiokunta päätti yksimielisesti päätösehdotuksen mukaisesti.

Hyvinvointivaliokunta kiittää mahdollisuudesta lausua metsästrategiasta. Valiokunta pitää tärkeänä ja arvokkaana asiana, että metsästrategia on laadittu laajasti eri verkostoja osallistaen.

Metsien ja luonnon hyvää tekevä vaikutus ihmisen hyvinvointiin on kiistaton. Luonnon monimuotoisuudella ja virkistysalueilla on lukuisia vaikutuksia ihmisen hyvinvointiin. Luonnossa liikkuminen vähentää stressiä, voimaannuttaa ja auttaa ihmisiä voimaan henkisesti ja fyysisesti paremmin. **Luonnon elvyttävien vaikutusten kannalta on tärkeää, että riittävän isoja ja esteettisesti viehättäviä luontoalueita sijaitsee lähellä asutusta.**

Hyvinvointivaikutusten saamiseksi metsässä ei tarvitse tehdä tai suorittaa mitään erityistä, vaan pelkkä oleskelukin riittää. Metsää pidetään turvallisena, rauhoittavana ja voimaannuttavana elementtinä. Erityisesti ikääntyneillä metsäympäristö aktivoi muistitoimintoja sekä lisää fyysisiä ja psyykkisiä voimavaroja, ja siksi **onkin tärkeää, että metsissä kulkee myös ylläpidettyjä, esteettömiä reitistöjä, kuten nykyinen Tönnö-Kaitila luontopolku.**

Kun metsää käsitellään jatkuvan kasvatuksen menetelmällä, sen puuston ikärakennelija säilyy luonnollisempana ja myös virkistyskäyttöön liittyvät arvot säilyvät metsässä paremmin. Metsä pysyy koko ajan kulkukelpoisena, antaa mahdollisuuden marjastukseen ja sienestykseen, lisää mahdollisuuksia liikunnan harjoittamiseen ja tukee ihmisten hyvinvointia. **Laajat virkistyskäyttöön soveltuvat metsäalueet kunnan alueella ja erityisesti asutuskeskusten läheisyydessä lisäävät viihtyvyyttä ja toimivat vetovoimatekijänä.**

Hyvinvointinäkemys kantilta katsottuna erityisesti Etelä-Suomessa metsien ikärakenne on nuorta ja kiertoaikojen pidentäminen voisi lisätä metsien virkistyskäyttöarvoa. Järeä puusto ja luonnon monimuotoisuuden lisääminen metsässä lisää metsien elvyttäviä vaikutuksia. **Orimattilan metsistä n. 60% on strategian mukaan varttuneempaa metsää, joka on hyvinvointinäkökulmasta positiivista.**

Hyvinvointivaliokunta näkee tärkeänä, että metsiä hoitamalla mahdollistetaan monipuoliset virkistys- ja liikuntamahdollisuudet. Metsien hyvinvointivaikutukset voisivat näkyä strategiassa laajemmin.

Orimattilan kaupungin metsästrategialuonnos on liitteenä.

Liite no 6

Esittelijä Vs. hyvinvointijohtaja Petra Nevalainen

Päätösehdotus

Hyvinvointivaliokunta käy keskustelun luonnoksesta ja antaa esittelytekstin mukaisen lausunnon kaupunkikehitys- ja tekniselle valiokunnalle.

Päätös Hyvinvointivaliokunta kävi keskustelun luonnoksesta ja päätti antaa esittelytekstin mukaisen lausunnon kaupunkikehitys- ja tekniselle valiokunnalle seuraavalla lisäyksellä esittelytekstin "Luonnon monimuotoisuus"-kohtaan: Suomen puusto on 97% koivua, mäntyä ja kuusta sekä 3% muita puulajeja. Muiden lehtipuiden säästäminen metsissä lisää metsän monimuotoisuutta, tavoitteena nostaa muiden lehtipuiden %-osuutta kolmesta prosentista viiteen prosenttiin.